

Diàleg

AVUI+

JOAN BOSCH I ROURA, president
JOAN VALL I CLARA, vicepresident executiu
EMILI GISPERT, director general de continguts
ANNA MARIA RIBAS, directora general de gestió
JORDI GRAU, subdirector general de continguts
XEVI ESTEVA, director de publicitat

LES ULTIMES SENTÈNCIES MANTENEN EL MOLL DEL MODEL PERÒ PODEN AJUDAR A DESFIGURAR-LO

Antoni Milian i Massana

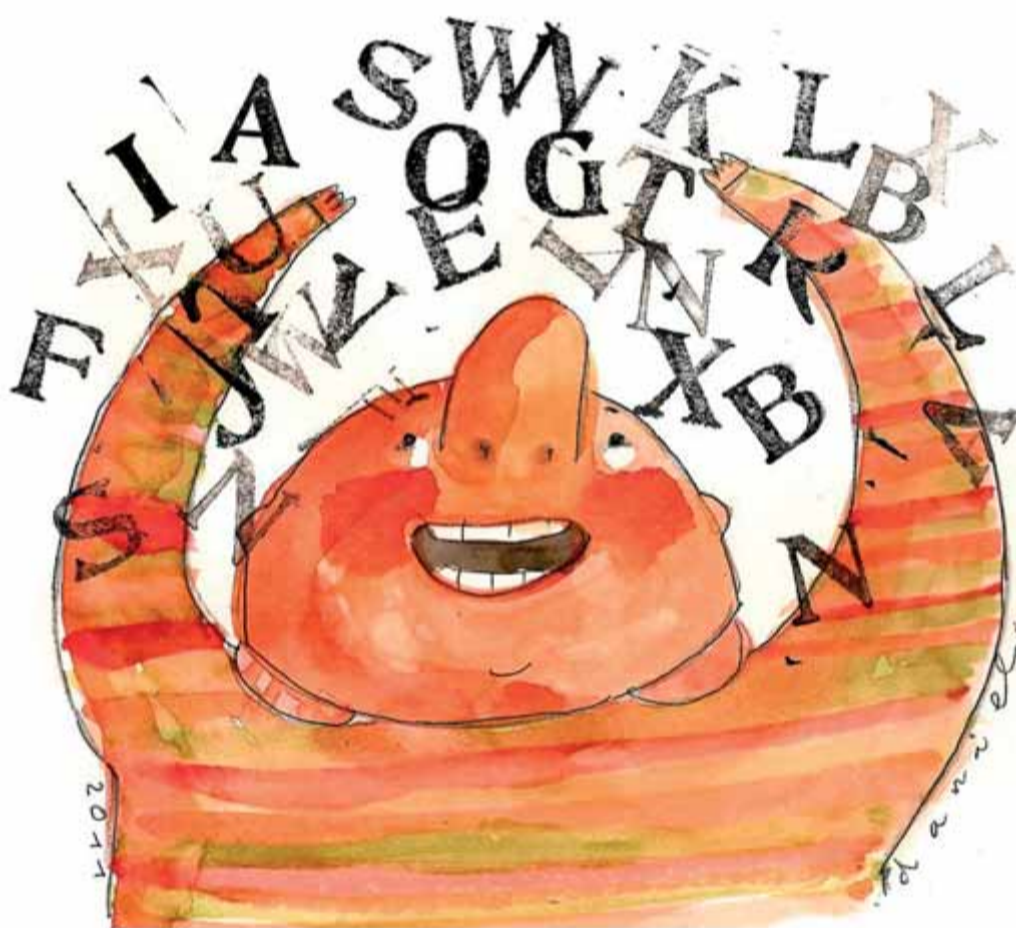
Catedràtic de dret administratiu de la UAB

El TS i el model lingüístic escolar català

Hi ha motius per preocupar-se davant dels pronunciaments recents del Tribunal Suprem respecte del model lingüístic escolar català. Les sentències no qüestionen el nucli del model, que, recordem-ho, consisteix en la determinació per part dels poders públics de la llengua docent en els nivells posteriors al “primer ensenyament”. Aquesta intervenció dels poders públics és possible, perquè el dret a escol·lar la llengua docent o el de rebre l’ensenyament en la llengua de l’alumne no formen part del contingut lingüístic del dret a l’educació. Aquest contingut es redueix al dret a rebre l’ensenyament en una llengua comprensible. Tot i que el moll del model resta dempeus, les sentències introdueixen una sèrie de consideracions que poden contribuir a desfigurar-lo notablement. Se’n destaquen dues.

LA PRIMERA CONSISTEIX en el manament a la Generalitat perquè adapti el sistema d’ensenyament a la sentència del Tribunal Constitucional sobre l’Estatut d’Autonomia, la qual considera també el castellà llengua vehicular juntament amb el català. Com afecta això en el model escolar? Dependrà de quina hagi de ser l’extensió de l’ensenyament en castellà. Actualment, l’ensenyament en castellà se circumscriu al “primer ensenyament” per a aquells que ho demanin, i, en els nivells posteriors, l’ensenyament s’ha de fer normalment en català. Aquest “normalment”, però, no vol dir exclusivament, encara que alguns ho hagin entès així. Per cert, en alguns centres de secundària, en canvi, els percentatges d’ensenyament en castellà són molt elevats, contravenint a la legislació.

EL TRIBUNAL Constitucional no ha fixat la quantitat d’ensenyament en castellà –no és aquesta la funció dels tribunals–, però ha bastit alguns criteris. L’any 1994 ja va indicar que l’ensenyament en castellà havia de ser com a mínim el necessari per a garantir-ne el coneixement, i apuntava que havia de tenir alguna presència en els nivells posteriors al “primer ensenyament”. En la sentència del 2010, el tribunal ha estat més explícit i ha afirmat que l’ensenyament en català i en castellà ha de generalitzar-se en el conjunt del procés educatiu. És en aquest context que s’ha pronunciat el Tribunal Suprem, el qual reconeix el dret del recurrent que el castellà també s’utilitzi com a llengua vehicular –per cert, en la declaració del tribunal no s’hi diu que hagi de ser en tots els cursos, cosa que demanava la part actora–, i, d’altra banda, afirma que mentre hi hagi deficiències en la normalització del català, cal atorgar-li un tractament diferenciado respecte del castellà en una proporció raonable, proporció que, per contra, haurà de ser idèntica quan s’assoleixi l’objectiu de la normalització. Aquesta afirmació de paritat de l’òrgan jurisdiccional excediria la seva competència. Res a dir que el castellà també hagi de ser llengua vehicular i que aquells òrgans ho re-

DANIEL BOADA

“Valdria la pena que el Departament d’Ensenyament, davant de les sentències del Tribunal Suprem, aprofités l’avinentesa per perfeccionar el model”

cordin i ho manin. Però l’extensió de l’ensenyament en castellà és una decisió en bona part política. Jurídicament, aquesta extensió està condicionada per l’exigència, que deriva de la Constitució, que els alumnes coneguin adequadament el castellà i el català quan acabin l’ensenyament obligatori (cosa que assoleix satisfac-

tòriament el model català), i pel fet que la facultat de limitar la llibertat individual requereix que la restricció sigui proporcionada i justificada.

LA SEGONA CONSIDERACIÓ de la doctrina del Tribunal Suprem que afecta sensiblement el model català consisteix en la desautorització del sistema

d’atenció individualitzada utilitzat en el primer ensenyament per atendre els alumnes que opten pel castellà. El tribunal gaudeix de legitimitat per analitzar si aquest sistema satisfà el dret de l’alumne o si esdevé una ficció. Ara, no sembla admissible que el bandegi arran de l’informe de la inspecció educativa sobre la pràctica d’aquell sistema en dos centres

educatius que no són els de l’alumna filla de la persona recurrent. Tinc la impressió que l’atenció individualitzada no és una tècnica unívoca, i que practicada adequadament pot satisfer el dret a rebre el primer ensenyament en la llengua habitual. Per cert, el tribunal res no diu sobre com cohonestar la seva opinió amb el mandat legal de no separar els alumnes per raó de la llengua.

EL MODEL lingüístic escolar català es troba avui establert en la llei d’educació del 2009, regulació que, com és sabut, va ser impugnada davant del Tribunal Constitucional. La sentència que es dicti serà decisiva. L’interpretació suprema de la Constitució faria bé de prendre

nota dels efectes favorables del model català, cosa que avalen estudis i informes. Que els tribunals tinguin en compte els efectes és una circumstància cabdal, i en trobem un bon exemple, precisament relacionat amb la llengua vehicular, en la sentència Lau v. Nichols, que el Tribunal Suprem nord-americà va emetre l’any 1974. El tribunal, a més, va saber decidir amb una forta contenció. I és que un activisme excessiu dels tribunals en aquest camp, pot resultar injustificat i contraproduent. De moment valdria la pena que el Departament d’Ensenyament, davant de les sentències del Tribunal Suprem, aprofités l’avinentesa per perfeccionar el model.